

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної
on-line конференції
(Суми, 22-23 листопада 2018 року)**

Суми
Сумський державний університет
2018

УДК 336.71(477)
П78

Редакційна колегія:

- І. О. Школьник*, д-р екон. наук, проф.
(головний редактор);
І. І. Рекуненко, д-р екон. наук, проф.;
С. В. Леонов, д-р екон. наук, проф.;
Т. Г. Савченко, д-р екон. наук, проф.;
І. І. Д'яконова, д-р екон. наук, проф.;
І. В. Белова, д-р екон. наук, доц., проф.;
О. О. Синявська, канд. екон. наук, ст. викл.;
В. В. Койбічук, канд. екон. наук, ст. викл.

*Рекомендовано до видання
вченою радою Сумського державного університету
(протокол № від 13 грудня 2018 року)*

П78 **Проблеми** та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України : збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції (Суми, 22–23 листопада 2018 року) / Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС» Сумського державного університету. – Суми : Сумський державний університет, 2018. – 331 с.

Збірник містить тези доповідей учасників III Всеукраїнської науково-практичної on-line конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансово-кредитної системи України» (м. Суми, 2018 р.).

Розраховане на фахівців фінансової та банківської систем, керівників і спеціалістів підприємств усіх форм власності, науковців і студентів закладів вищої освіти.

УДК 336.71(477)

© Сумський державний університет, 2018

УДК 336.71

Савченко Т. Г.,
доктор економічних наук, професор,
Сумський державний університет, м. Суми
Джолос А. В.,
магістрант,
Сумський державний університет, м. Суми

РЕЙТИНГОВЕ ОЦІНЮВАННЯ БАНКУ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ²

Нестабільність економічної та політичної ситуацій, військові дії на території України, високий рівень інфляції та девальвація гривні чинять негативний вплив на банківську систему України. Сучасні методики рейтингових оцінок надійності банківських установ переважно призначені для внутрішніх користувачів банку або для банків-контрагентів та не дають повної, достовірної та відкритої інформації про результати діяльності всім учасникам фінансового ринку. Внаслідок цього клієнти банку (переважно фізичні особи) мають складнощі у прийнятті рішень, оскільки у них відсутні дані про реальний фінансовий стан банку і тенденції розвитку банківської системи в цілому. Тому впровадження зрозумілої та прозорої системи рейтингування банків виконуватиме функцію оцінки ефективності та прозорості функціонування банків в цілому, те державних банків, як складової системи публічних фінансів, зокрема.

У результаті проведених досліджень розроблено модель рейтингової оцінки діяльності банків України, яка має дві істотні відмінності у порівнянні з методикою CAMELSO [1] Національного банку України. По-перше, використовуються лише

---

² Дослідження проведено у межах НДР «Формування системи забезпечення прозорості публічних фінансів як передумова боротьби з корупцією в Україні», номер державної реєстрації 0118U003585

публічні джерела інформації та конкретний напрям оцінки надійності банку прив'язується до певних джерел інформації, а по-друге, переважне використання кількісних показників, які мають науково обгрунтований оціночний рівень. У запропонованій системі рейтингування використано 14 показників. Дані показники та їх критеріальні рівні були обгрунтовані у нашій попередній роботі [5]. Одним із ключових завдань даного дослідження є апробація розроблених раніше підходів на основі поточної звітності банків [1] та визначення шляхів доопрацювання даної методики.

Головний критерій підбору показників – можливість розрахунку на основі синтетичних рахунків квартальних фінансових звітів банку [1; 5]. Розрахунок показників відбувався за такими напрямками як: достатність (адекватність) капіталу, якість активів, ліквідність, надходження, ми використовували дані квартальних звітів про фінансові стани (баланси), звітів про прибутки і збитки та сукупний дохід банків, а також їх примітки до фінансової звітності. Для обгрунтування окремих показників використовувалась Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затверджена постановою НБУ від 28.08.2001 № 368 [2], а інформаційною основою слугували показники фінансової звітності банків з офіційного сайту НБУ[4].

У подальшому для деталізації розрахунків плануємо використовувати інформацію з щомісячних оборотно-сальдових балансів банків, які з серпня 2017 року оприлюднюються на офіційному сайті НБУ [4]. Через недоступність відповідної інформації у фінансовій звітності банків, якість менеджменту у даному дослідженні не оцінювалась. Проте, починаючи із 2018 року банки також будуть складати Звіт про управління [3], що у перспективі дозволить також оцінювати менеджмент банку на основі публічної звітності.

Для апробації методики рейтингової оцінки діяльності банківських установ були обрані 5 найбільших за величиною активів банків України: ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»,

АТ «ОЩАДБАНК», АТ «Укресімбанк», АБ «УКРГАЗБАНК» та АТ «Райффайзен Банк Аваль». На початок 2018 року дані банки концентрували біля 60% чистих активів банківської системи. Чотири із п'яти банків є державними, що підтверджує нашу тезу про можливість використання розробленої методики для оцінки прозорості та ефективності діяльності саме державних банків, як елементу системи публічних фінансів.

Використавши інструменти програмних засобів MS Excel та PRIME Decisions для оцінки діяльності банківських установ за запропонованою методикою, ми отримали подібні результати: найбільш надійним банком протягом досліджуваного періоду був АТ «Райффайзен Банк Аваль», а найменш надійним – ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК». Однак, протягом 2018 року ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» продовжує реформувати свою діяльність та укріплювати фінансовий стан (на жаль переважно за рахунок коштів державного бюджету, а не за кошти бувших акціонерів). Для більш достовірних та повних результатів необхідно у подальшому розширювати часовий інтервал дослідження та перелік аналізованих показників. Зокрема, доцільно більш ґрунтовно аналізувати банки за такими напрямками як менеджмент і корпоративне управління, чутливість до ринкових ризиків та операційний ризик.

Таким чином, отримані результати оцінки найбільших вітчизняних банківських установ за публічною системою рейтингової оцінки їх діяльності можна вважати в цілому адекватними реальній ситуації у банківському секторі економіки України за досліджуваний період. Однак, оціночні судження щодо ефективності функціонування банків не можна інтерпретувати як абсолютно достовірні, з огляду на недостатню практичну перевірку запропонованої методики. Однак, у перспективі запропонована рейтингова система може використовуватись не лише як ефективний інформаційно-аналітичний інструмент оптимізації функціонування банківської системи України, а також як засіб порівняльної оцінки ефективності та прозорості

функціонування державних банків. Зокрема, дану методику (за умови певного доопрацювання) доцільно буде застосовувати для аналізу діяльності державних банків у контексті протидії корупції у сфері публічних фінансів в Україні.

Список використаних джерел

1. Джолос А.В. Савченко Т.Г. Публічна система рейтингової оцінки банків України: призначення та інформаційна модель [Електронний ресурс] / А.В. Джолос, Т.Г. Савченко // Економіка та суспільство. – 2017. - №13. – Режим доступу : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/224.pdf

2. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні : [Постанова Правління Національного банку України від 28.08.2001 р. № 368] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0841-01>

3. Про затвердження змін до Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України : [Постанова Правління НБУ від 04.04.2018 р. № 34] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0034500-18/paran2#n2>

4. Про опублікування окремої інформації про діяльність банків України : [Постанова Правління НБУ від 31.08.2017 р. № 85 (втратила чинність на підставі Постанови НБУ №11 від 15.02.2018 р.)] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0085500-17>. - Назва з екрана.

5. Савченко Т. Г. Публічна система комплексної оцінки діяльності банків як інструмент підвищення якості інформації про банки [Електронний ресурс] / Т.Г. Савченко // Вісник Національного банку України. – 2006. – № 10. – С. 40–45. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=43580>